

RAAP-RAPPORT 5388

Plangebied Vlagheide 6c te Schijndel (gem. Meierijstad)

Cultuurhistorisch onderzoek

Archeologie | Cultuurhistorie | Erfgoed

Colofon

Opdrachtgever: Rho Adviseurs

Titel: Plangebied Vlagheide 6c te Schijndel (gem. Meierijstad); cultuurhistorisch onderzoek

Versie: 22-09-2021

Auteur: ir. L.J. Keunen

Projectcode: SCHVH

Bestandsnaam: RAAPrap_5388_SCHVH_20210922

Autorisatie: S. van der Veen MA

ISSN: 0925-6229

RAAP

Leeuwendeldseweg 5b

1382 LV Weesp

Postbus 5069

1380 GB Weesp

Telefoon: 0294-491 500

E-mail: raap@raap.nl

Website: www.raap.nl

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2021

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Samenvatting

Rho Adviseurs heeft RAAP verzocht een cultuurhistorisch onderzoek uit te voeren in verband met een gewenste realisatie c.q. inrichting van percelen, uitbreiding van bedrijventerrein Duin Vlagheide te Schijndel. Op basis van de cultuurhistorische waardenkaart van de voormalige gemeente Schijndel heeft de gemeente Meierijstad aan deze percelen de dubbelbestemmingen 'Waarde – Cultuurhistorisch waardevolle gebieden' en 'Waarde – Cultuurhistorisch waardevolle elementen' toegekend. Een omgevingsvergunning mag alleen worden verleend als de werkzaamheden geen onevenredige aantasting tot gevolg hebben van de cultuurhistorische waarden.

Uit het uitgevoerde onderzoek is naar voren gekomen dat er een nadere differentiatie kan worden aangebracht in de als 'hoog' gewaardeerde Vlagheide. Voor het plangebied geldt dat er sprake is van enige waardevolle onderdelen, maar vooral door de verstoorde context heeft het geheel niet meer dan een middenwaarde.

Op basis van die conclusie zijn enkele adviezen geformuleerd ten aanzien van de ruimtelijke inrichting van de nieuwe bedrijfslocatie. Daarbij hebben we vooral gekeken naar de zichtbaarheid en uitstraling van de nieuwe bebouwing vanuit de nog landelijke, relatief wat waardevollere landschappen in westelijke richting.

Inhoud

Samenvatting	3
Inhoud.....	4
1 Inleiding	5
1.1 Kader	5
1.2 Aanpak.....	6
2 Inventarisatie en waardering	8
2.1 Het landschap van de Vlagheide.....	8
2.2 Verdeling en ontginning.....	12
2.3 Kenmerken en waardering	27
3 Plannen vs. cultuurhistorische waarden	32
3.1 Planvorming	32
3.2 Plannen vs. waarden.....	32
4 Adviezen	34
4.1 Inleiding	34
4.2 Adviezen	34
Literatuur	36
Overzicht van figuren, tabellen, bijlagen en appendices	37

1 Inleiding

1.1 Kader

Rho Adviseurs heeft RAAP verzocht een cultuurhistorisch onderzoek uit te voeren in verband met een gewenste realisatie c.q. inrichting van percelen, uitbreiding van bedrijventerrein Duin Vlagheide te Schijndel. Op basis van de cultuurhistorische waardenkaart van de voormalige gemeente Schijndel ¹ heeft de gemeente Meierijstad aan deze percelen de dubbelbestemmingen 'Waarde – Cultuurhistorisch waardevolle gebieden' en 'Waarde – Cultuurhistorisch waardevolle elementen' toegekend. Een omgevingsvergunning mag alleen worden verleend als de werkzaamheden geen onevenredige aantasting tot gevolg hebben van de cultuurhistorische waarden.

Figuur 1. De bestaande composteringslocatie (rechts) en het perceel voor de beoogde uitbreiding (links) (foto: RAAP, 8 september 2021).

¹ Keunen e.a. 2015

1.2 Aanpak

Doel van dit rapport is om vast te stellen of er cultuurhistorische waarden onevenredig worden aangetast. Dat zal worden gedaan door de historische en landschappelijke ontwikkeling te reconstrueren, de nog aanwezige historische kenmerken te benoemen en het plangebied in zijn landschappelijke context te waarderen. Vervolgens wordt er een uitspraak gedaan over hoe de beoogde plannen zich tot deze waarden verhouden en wat er ten aanzien daarvan geadviseerd kan worden.

Figuur 2. Ligging van het plangebied.

Figuur 3. Recente luchtfoto van het plangebied (bron: PDOK).

2 Inventarisatie en waardering

2.1 Het landschap van de Vlagheide

2.1.1 Topografie

De Vlagheide is te karakteriseren als een jonge heideontginning in het uiterste zuidoosten van de vroegere gemeente Schijndel. De naar het zuidoosten spits toelopende vorm dankt hij aan de situering van de gemeentegrenzen.² Die grenzen hebben door de aard en organisatie van de ontginning bepaald dat de rationeel vormgegeven ontginning van gemeentegronen ook die topografische vorm zou krijgen. De ontginning, alhoewel plaatselijk sterk veranderd, is nog altijd als zodanig herkenbaar.

Figuur 4. De orthogonale wegenstructuur met laanbeplanting, met daartussen agrarische percelen, vormen de hoofdentiteit van de historische Vlagheide (foto: RAAP, 8 september 2021).

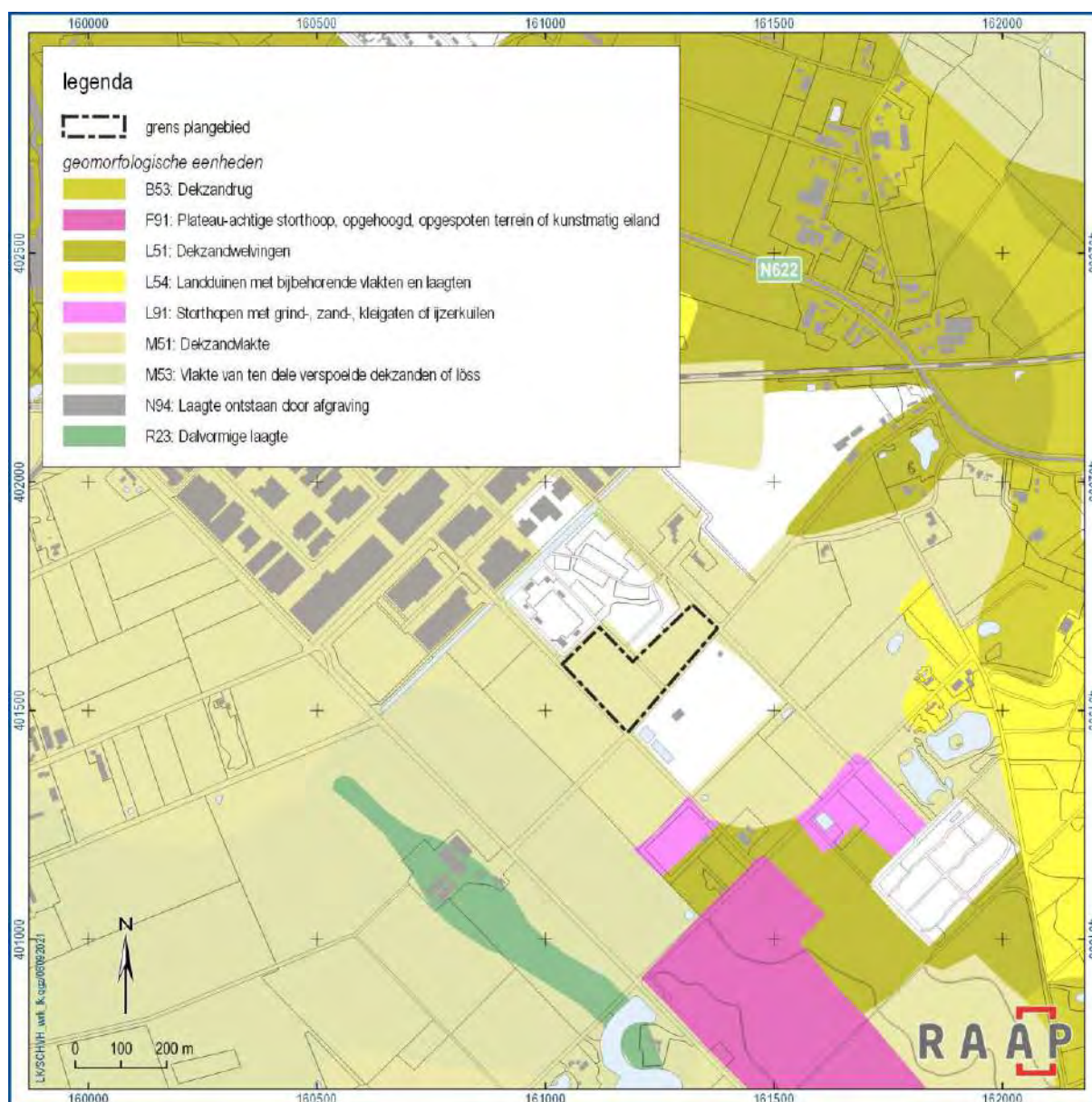
2.1.2 Geomorfologie en bodem

Het Brabantse dekzandlandschap bestaat uit zanden die hier tijdens koudere perioden van de laatste ijstijd door de wind zijn afgezet. Het vlakke dekzandrelief in het gebied is plaatselijk, vooral ter plaatse van de Schijndelse Heide, aan het einde van de laatste ijstijd verspoeld geraakt door smeltwater (figuur

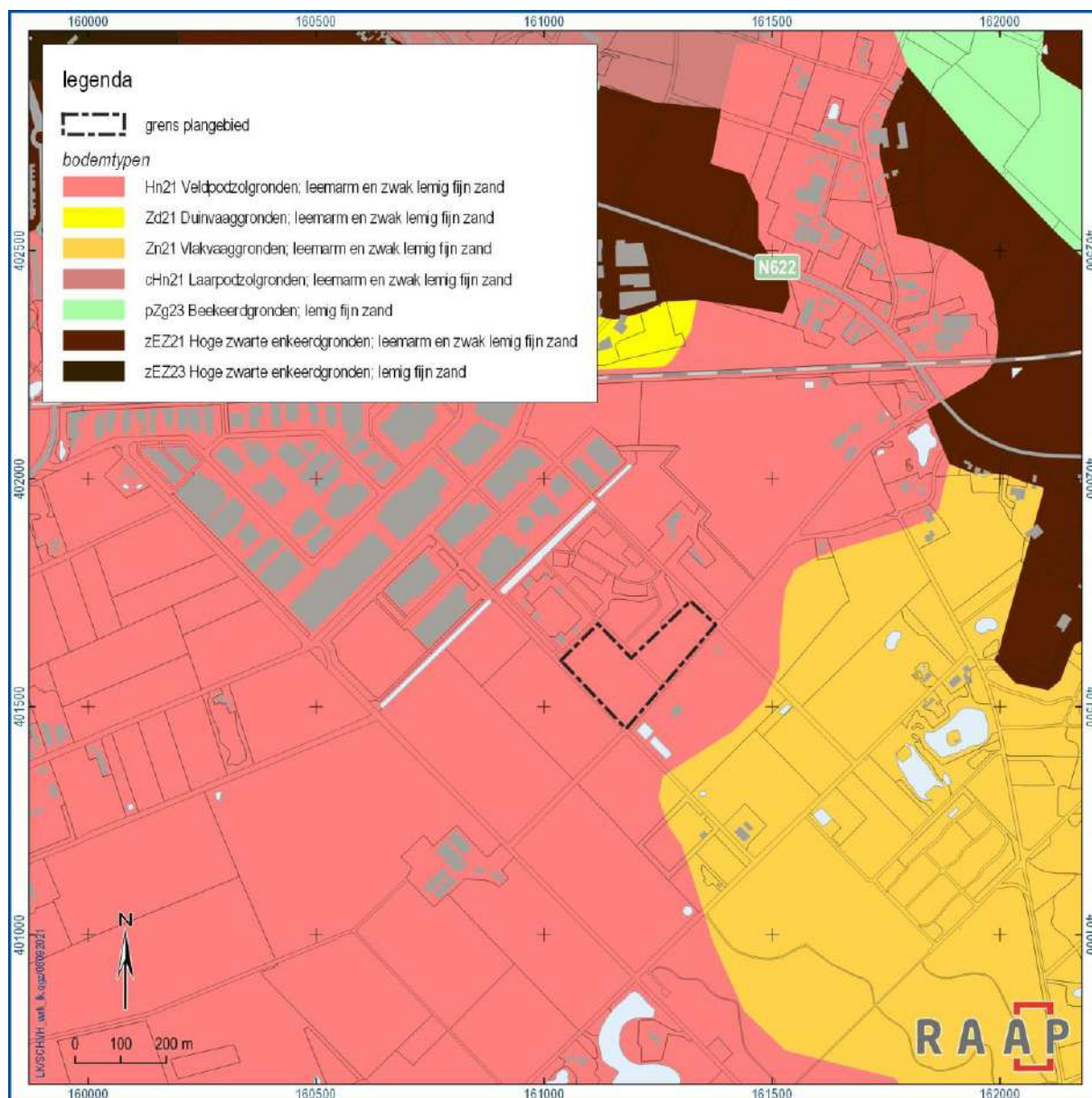
² In het uiterste zuiden van de Vlagheide, waar de Koeveringsdijk en de De Coevering bij elkaar komen, lag het driegemeentenpunt Veghel – Schijndel – Sint-Oedenrode.

5, code M53). Op de Vlagheide was dit niet het geval. De Vlagheide wordt in het oosten begrensd door een dekzandrug die in het afgelopen millennium plaatselijk is gaan verstuiven (resp. M53 en L54).

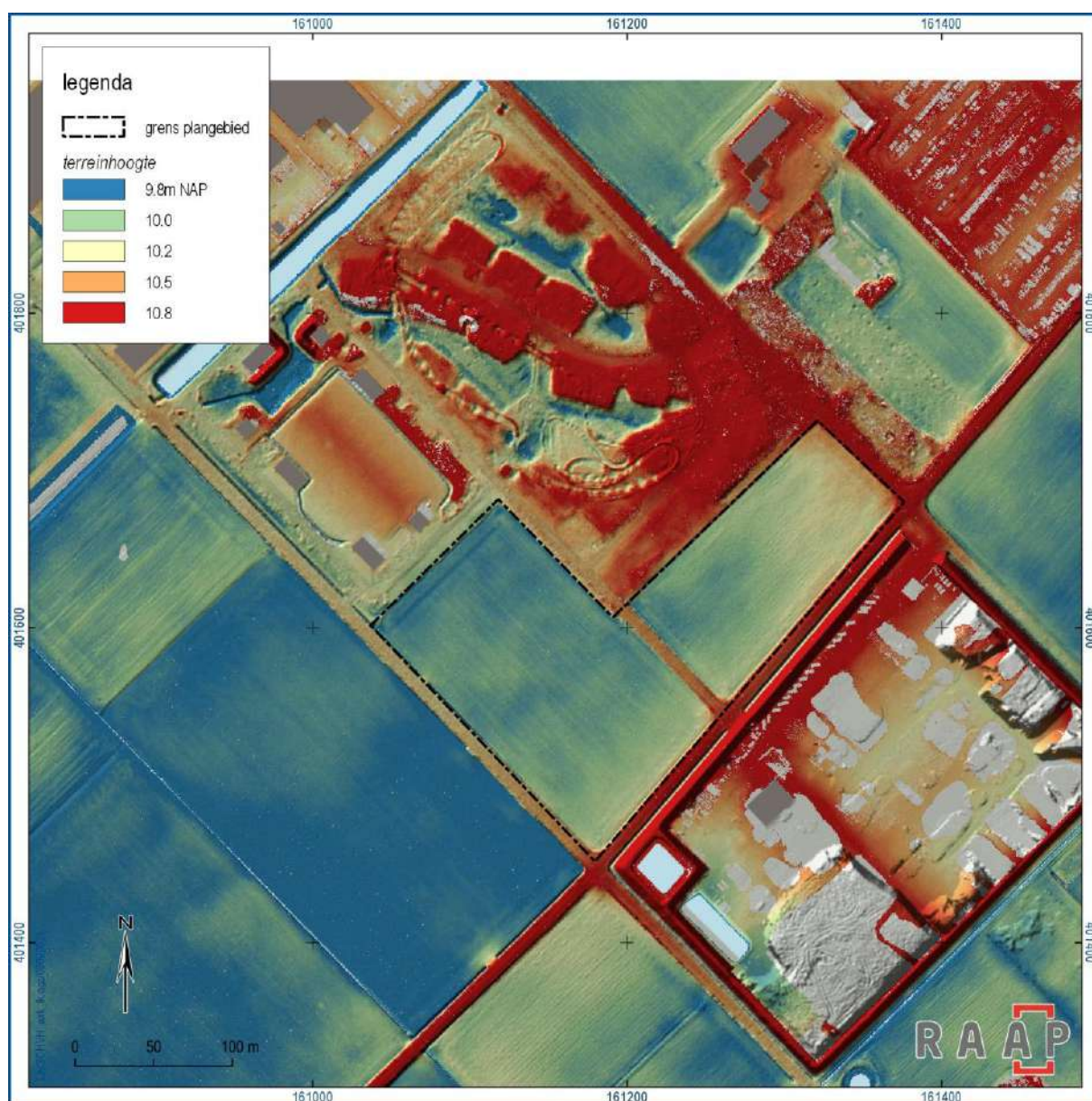
Bodemkundig is er sprake van leemarme tot zwak lemige veldpodzolgronden (figuur 6, Hn21) onder de Schijndelse Heide en leemarme tot zwak lemige vlakvaaggronden (Zn21) (kalkloze zandgronden zonder ijzerhuidjes) op delen van de Vlagheide. Het plangebied zelf ligt in het gebied met veldpodzolgronden, een veel voorkomend bodemtype (Hn21).

Figuur 5. Geomorfologische Kaart van Nederland, met aanduiding van het plangebied (bron: Alterra).

Figuur 6. Bodemkaart van Nederland, met aanduiding van het plangebied (bron: Alterra).

Figuur 7. Terreinhoogten. We herkennen de hoger liggende wegen (rood, oranje) en daarbinnen de relatief vlakke agrarische percelen in blauw en (iets hoger) groen (bron: AHN3).

2.1.3 Historisch landschap

Tot in de 19e eeuw bestond de Vlagheide uit aaneengesloten droge heide. Dit geaccidenteerde terrein, met begroeiing met vooral struikheide, was een resultaat van eeuwenlange overexploitatie door begrazing met schapen en het steken van heideplaggen voor vermenging met mest van vee. Dit landgebruik werd vooral vanaf de late middeleeuwen steeds intensiever, en de verschraling door de afvoer van nutriënten nam daardoor steeds grotere vormen aan.

Deze landschapsdegradatie had vooral te maken met het landbouwkundig systeem, waarbij het mengsel van mest en plaggen naar de akkers werd gebracht om zodoende met hogere opbrengsten de groeiende bevolking te kunnen voeden.

Karakteristiek waren ook de vele paden die over de heide uitwaaierden en dorpen en gehuchten met elkaar verbonden. Door de privatisering en vervolgens de ontginning zijn ze allemaal verdwenen.

Figuur 8. De vroegste ontginningen c.q. privatiseringen van de Schijndelse Heide (links en midden) en de Vlagheide (rechts, rechtsboven het woord 'HEIDE'). We herkennen de al geprivatiseerde stroken langs de randen van elk van de velden (bron: Nationaal Archief).

2.2 Verdeling en ontginning

2.2.1 Gemeenteheide

De Vlagheide was in de vroege 19e eeuw nog volledig eigendom van de gemeente Schijndel, een uitvloeisel van de manier waarop in de late middeleeuwen de rechten op de woeste grond aan de dorpsgemeenschappen in Brabant waren toegekend.

Al vóór 1800 werden er op gezette tijden wel woeste gronden verkocht, vaak ter bekostiging van de kas in tijden van oorlog, maar pas na de Franse tijd kreeg de verkoop een systematisch karakter. In het midden van de 19e eeuw verkocht de gemeente Schijndel zijn woeste gronden aan een groot aantal particulieren uit de gemeente. De percelen waren toen nog veel kleinschaliger verkaveld dan tegenwoordig het geval is. Zo verwierf Eimbert van Rooij, tapper in Schijndel, rond 1840 (dj. 1841) het perceel hakhout en/of heide, kadastraal bekend als D 2011. Het gaat om een lapje grond aan de

Koeveringsdijk, tegenover de uitmonding van de Scheidingsweg, net buiten het plangebied. Rond 1867 (dj. 1868) vonden er opnieuw ontginningen plaats, waarvoor vrijstelling van grondbelasting gekregen werd.³ Deze ontwikkeling illustreert de eerste periode van de grootschalige, systematische privatisering van de heide, zowel op de Vlagheide als de aangrenzende Schijndelse Heide. Hierbij werden lange stroken land over de heide uitgezet, die werden belend door wegen in zowel de lengte als de breedte van de strook. Bij volgende verkopen werden daar steeds nieuwe stroken aan toegevoegd. Zo werkte men van de buiten- naar de binnenzijde van de ontginningen.

Figuur 9. Deze foto geeft een indruk hoe de Vlagheide – struikheide met opslag van dennen – er in de 19e eeuw nog uitzag (bron: Wikimedia Commons).

Het grondgebruik in de beginperiode op het perceel van Van Rooij, hakhout, illustreert het gebruik van de nieuwe ontginningen in de eerste decennia. Topografische kaarten laten zien dat tot in de 20e eeuw sprake was van kleine rechthoekige percelen die vaak individueel omgeven waren door een (hak)houtsingel, waarbinnen sprake was van óf bosaanplant óf spontane verbossing. Dat laatste was ook het geval met het voornoemde perceel. Pas de topografische kaart van 1956 laat voor dit gebied grotendeels in bouw- en grasland omgezette percelen zien.

Die spontane verbossing wordt ondersteund als we in de bronnen ons ‘proefperceel’ in de tijd volgen. Bij verwerving door Hendrikus van Heeswijk in dj. 1875 was het nog ‘heide’, maar toen vóór 1901 een

³ Kadastrale leggers Schijndel, reeks 1, artikel 553

nieuwe serie kadastrale leggers werd aangemaakt, werd het perceel als 'heide & dennen' omschreven.⁴ Met de boedelscheiding van Van Heeswijk in dj. 1921 of een verandering in dj. 1939, waarschijnlijk dat laatste, werd de betiteling van het perceel veranderd naar 'heide dennen en bouwland'. Met een aanpassing in dj. 1952 werd het perceel voortaan als weiland omschreven.⁵

Het verkavelingsprincipe van de Vlagheide kwam vermoedelijk al door een gemeentelijk verdelingsplan rond 1840 tot stand, en werd in de decennia daarna strook voor strook in de praktijk gebracht. Het duurde daarna nog meer dan een eeuw voordat alles ontgonnen was. Tegelijk werd er ook wel bewust 'hout geteeld' op de Vlagheide, want in 1880 werd er al masthout *staande op eene uitgestrektheid van zes Bunders, in de Vlagheide onder Schijndel*, verkocht.⁶

2.2.2 Privatisering van de gronden

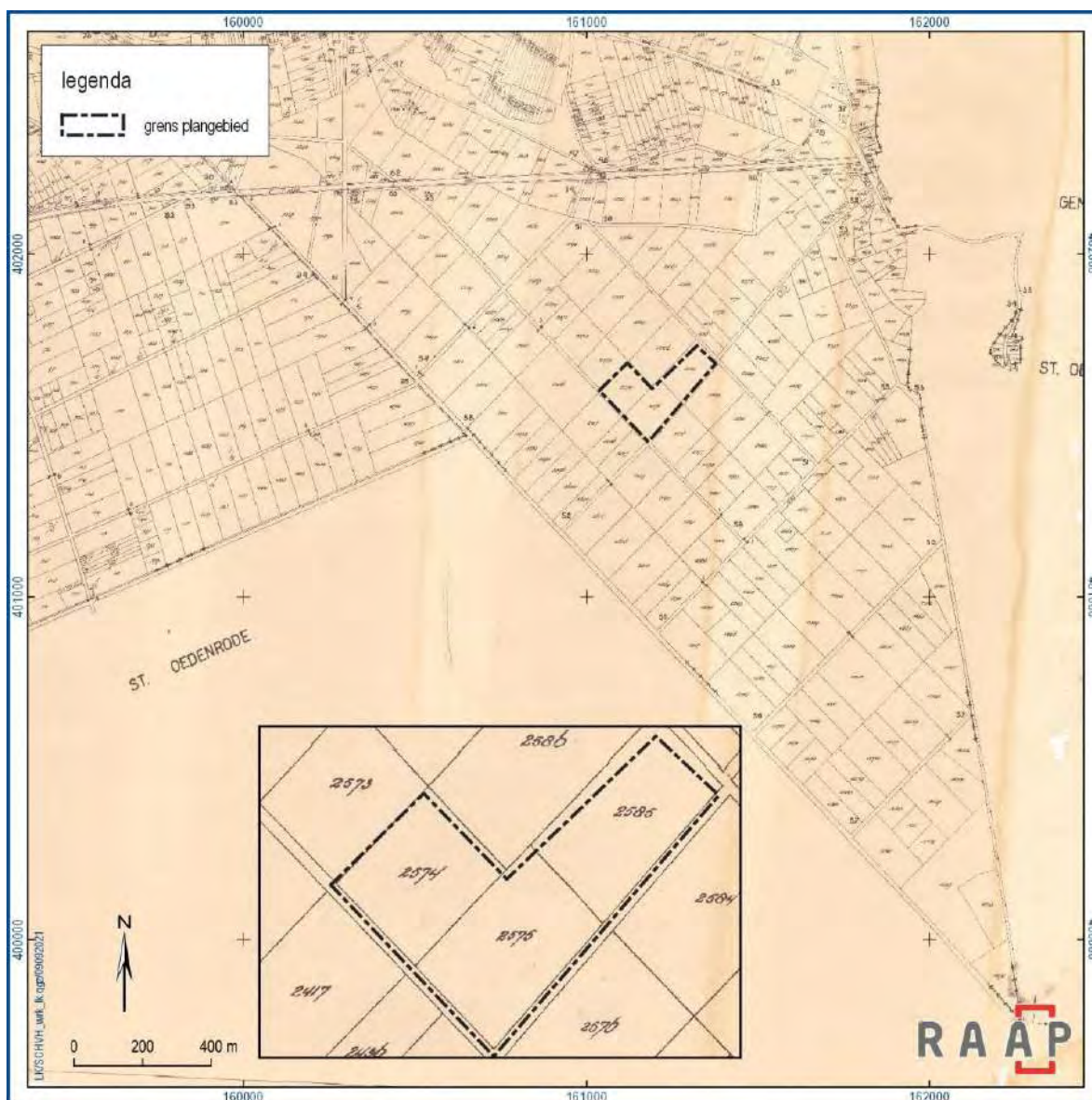
Zoomen we in op het plangebied nabij Vlagheide 6c, dan herkennen we daar in feite drie historische kavels. Het westelijk perceel bestond uit twee kavels: D 2574 en D 2575. Het oostelijk perceel was vanouds één kavel: D 2585. Alle percelen in een lange strook tussen de Landingsweg, Dakotaweg, Spitfireweg/Vlagheide en Vlagheide maakten onderdeel uit van een nieuwe strook in een verdelingsplan van de gemeente Schijndel uit 1865.⁷ Het gebied werd door een weg, de huidige Vlagheide waaraan 6c ligt, verdeeld in twee rechthoekige blokken. Daarbinnen lagen strookkavels, opgestrekt tussen de Dakotaweg in het westen en de Spitfireweg en zijn verlengde in het oosten, en op de halve lengte gesplitst. Ons perceel bestaat uit twee van die strookkavels, waarbij de noordelijke maar half binnen het plangebied ligt, en de zuidelijke helemaal.

⁴ Kadastrale leggers Schijndel, reeks 1 en 2, artikel 3531

⁵ Kadastrale leggers Schijndel, reeks 3, artikel 5930

⁶ Provinciale Noordbrabantsche en 's-Hertogenbossche courant, 31-01-1880

⁷ Kadastrale hulpkaartjes Schijndel, sectie D, nummer 150

Figuur 10. Verkaveling van de Vlagheide na afronding van de privatisering (bron: BHIC). Het plangebied ligt in het noordelijk deel en beslaat drie voormalige kavels: D 2574 in het noordwesten, D 2575 in het zuiden en D 2585 in het noordoosten.

Kopers van de percelen heide in het plangebied in 1865 waren Willem van Kol, landbouwer te Erp, later te Schijndel (D 2574 ⁸), Hendricus van den Bersselaar, landbouwer te Schijndel (D 2575 ⁹) en Hendricus Habraken, zager in Schijndel (D 2585 ¹⁰). Hieruit blijkt dat de percelen aan losse individuen werden verkocht, niet aan één grootgrondbezitter.

⁸ Kadastrale leggers Schijndel, reeks 1, artikel 2811

⁹ Kadastrale leggers Schijndel, reeks 1, artikel 3038

¹⁰ Kadastrale leggers Schijndel, reeks 1, artikel 2465

2.2.3 Landschappelijke ontwikkeling door de tijd

In de navolgende tabellen geven we voor drie historische percelen waaruit het plangebied is opgebouwd, de ontwikkeling door de tijd weer. Een vierde tabel is toegevoegd omdat de drie kavels rond 1951 (dj. 1952) tot één kavel werden verenigd en daarna, alhoewel weer opgesplitst, in één hand verenigd bleven.

Eigenaar	Landgebruik	Verwerving	Mutaties / vervreemding
Willem van Kol (1829-1898), landbouwer te Erp, thans te Schijndel ¹¹	Heide	Koop in dj. 1866 van de gemeente Schijndel	Verkoop in dj. 1872
Pieter Janszoon Hellings (1820-1895), landbouwer te Schijndel ¹²	Heide, later heide en dennen	Koop in dj. 1872 van Willem van Kol	Successie in dj. 1897
Hendrika Maria van den Oever (1866-1938), z.b. te Son, later Schijndel, later Erp ¹³	Heide en dennen	Successie in dj. 1897 van haar oom Pieter Hellings, bij wie zij enige tijd inwoonde	Verkoop in dj. 1905
Gijsbertus Francisczn. van Heertum (1875-1927), landbouwer te Schijndel, v.a. dj. voor ½, andere ½ voor Frans (1901-1975), Jan (1904-1972), Hendrika (1902), Elisabeth (1903-1999), Marinus (1905-1994) en Adrianus (Christianus) van Heertum (1907-1983) ¹⁴	Heide en dennen	Koop in dj. 1905 van Hendrika Maria van den Oever	Successie in dj. 1930
Erfgenamen Van Heertum, elk voor 1/6 ¹⁵	Heide en dennen, later bouwland	Successie in dj. 1930 van vader Van Heertum	Vermoedelijk mutatie naar bouwland in dj. 1933. Scheiding van boedel in dj. 1935
Mar(t)inus van Heertum (1905-1994), landbouwer te Schijndel ¹⁶	Bouwland	Boedelscheiding in dj. 1935 van de erfgenamen Van Heertum	Vereniging met andere percelen in dj. 1952, hernummering naar D 5042
Zie voor het vervolg in tabel 4.			

Tabel 1. Eigendoms- en ontwikkelingsgeschiedenis van perceel D 2574 tot de herverkaveling in dj. 1952.

¹¹ Kadastrale leggers Schijndel, reeks 1, artikel 2811

¹² Kadastrale leggers Schijndel, reeks 1 en 2, artikel 3136

¹³ Kadastrale leggers Schijndel, reeks 2, artikel 3130

¹⁴ Kadastrale leggers Schijndel, reeks 3, artikel 5633

¹⁵ Kadastrale leggers Schijndel, reeks 3, artikel 6561

¹⁶ Kadastrale leggers Schijndel, reeks 4, artikel 8268

Eigenaar	Landgebruik	Verwerving	Mutaties / vervreemding
Hendricus van den Bersselaar, landbouwer te Schijndel ¹⁷	Heide	Koop in dj. 1866 van de gemeente Schijndel	'Opgave' in dj. 1870
Hendrikus van den Bersselaar Franciszn (1828-1890), landbouwer te Schijndel, vanaf dj. 1892 Francis (1861-1922) en Adrianus (1863-1929) van den Bersselaar, landbouwer te Schijndel ¹⁸	Heide, later heide & dennen	Nieuw artikelnummer in dj. 1870	Verkoop in dj. 1910
Martinus Franciszn of Jan Franciszoon van Heertum, landbouwer te Schijndel, vanaf dj. 1923 Mar(t)inus Gijsbertuszn van Heertum (1905-1994), later met Christianus Gijsbertuszn van Heertum (1907-1983), elk voor ½ ¹⁹	Heide & dennen	Koop in dj. 1910 van Hendrikus van den Bersselaar	Verkoop in dj. 1934
Mar(t)inus van Heertum (1905-1994), landbouwer te Schijndel ²⁰	Heide en dennen	Koop in dj. 1934 van zijn broer Christianus	Vereniging met andere percelen in dj. 1952, henummering naar D 5042
Zie voor het vervolg in tabel 4.			

Tabel 2. Eigendoms- en ontwikkelingsgeschiedenis van perceel D 2575 tot de herverkaveling in dj. 1952.

¹⁷ Kadastrale leggers Schijndel, reeks 1, artikel 3038¹⁸ Kadastrale leggers Schijndel, reeks 1 en 2, artikel 3354¹⁹ Kadastrale leggers Schijndel, reeks 3, artikel 5859²⁰ Kadastrale leggers Schijndel, reeks 4, artikel 8268

Eigenaar	Landgebruik	Verwerving	Mutaties / vervreemding
Hendricus Habraken (1822-1879), zager in Schijndel ²¹	Heide	Koop in dj. 1866 van de gemeente Schijndel	Verkoop in dj. 1881
Hendrikus Francis van den Bersselaar (1828-1890), landbouwer te Schijndel ²²	Heide & dennen	Koop in dj. 1881 uit de boedel van Hendricus Habraken	Successie in dj. 1892
Francis (1861-1922) en Adrianus (1863-1929) van den Bersselaar, landbouwer te Schijndel ²³	Heide en dennen	Successie in dj. 1892 van Hendrikus van den Bersselaar	Verkoop in dj. 1910
Adrianus (Christianus) Voets (1870-1951), hoepelmaker te Schijndel ²⁴	Dennenbosch	Koop in dj. 1910 van de broers Van den Bersselaar	Verbetering in dj. 1939
Mar(t)inus van Heertum (1905-1994), landbouwer te Schijndel ²⁵	Dennenbos	'Verbetering' in dj. 1939	Vereniging met andere percelen in dj. 1952, hernummering naar D 5042
Zie voor het vervolg in tabel 4.			

Tabel 3. Eigendoms- en ontwikkelingsgeschiedenis van perceel D 2585 tot de herverkaveling in dj. 1952.

²¹ Kadastrale leggers Schijndel, reeks 1 en 2, artikel 2465

²² Kadastrale leggers Schijndel, reeks 2, artikel 4175

²³ Kadastrale leggers Schijndel, reeks 2, artikel 3354

²⁴ Kadastrale leggers Schijndel, reeks 3, artikel 5892

²⁵ Kadastrale leggers Schijndel, reeks 4, artikel 8268

Eigenaar	Landgebruik	Verwerving	Mutaties / vervreemding
Mar(t)inus van Heertum (1905-1994), landbouwer te Schijndel ²⁶	Bouwland	Vereniging van drie percelen in dj. 1952	Splitsing tot drie nieuwe percelen in dj. 1955. Vorming van huidige situatie: groot westelijk perceel (D 5329), erf / weg (D 5330), klein oostelijk perceel (D 5331)
Idem ²⁷	Bouwland, erf, bouwland	Splitsing van verenigd perceel in dj. 1955	Vervallen vrijstelling van grondbelasting in dj. 1958
Idem ²⁸	Bouwland weiland (D 5329), bouwland (D 5331)	Na verval van vrijstelling grondbelasting	Verkoop van de weg in dj. 1960 aan de Staat (Defensie ²⁹), verkoop van beide percelen bouwland in dj. 1974.
Johannes Hendrikus Maria van Kasteren (1951), landbouwer te Schijndel ³⁰	Bouwland weiland (D 5329), bouwland (D 5331)	Na koop van Van Heertum in dj. 1974	Verkoop in dj. 1982
Wilhelmus Josephus van den Elsen (1942), varkenshouder te Schijndel ³¹	Bouwland weiland (D 5329), bouwland (D 5331)	Na koop van Van Kasteren in dj. 1982	Nieuw leggerartikel in dj. 1986
idem ³²	Bouwland weiland (D 5329), bouwland (D 5331)	Na aanmaken nieuw leggerartikel in dj. 1986	

Tabel 4. Eigendoms- en ontwikkelingsgeschiedenis van het perceel D 5042, later D 5329 en D 5331, sinds de herverkaveling in dj. 1952.

Volgen we de percelen door de tijd, dan valt een aantal zaken op. Allereerst is dat de geleidelijke overgang van 'heide' naar 'heide en dennen' in de loop van de 19e eeuw. De landbouw veranderde, en plaggen werden er steeds minder gestoken. Daardoor kwam er steeds vaker spontane opslag op de heide, vaak van dennenboompjes. Of het oostelijke perceel D 2585 door deze spontane verbossing 'dennenbosch' werd of toch door bewuste aanplant, kunnen we uit de kadastrale archieven niet afleiden. De laatste topografische kaart van voor de ontginning lijkt erop te duiden dat er wel een klein aangeplant bos was. Overigens stond op de percelen verder naar het noordwesten, onder meer op het MOB-complex, een veel groter aaneengesloten dennenbos.

Ontginning tot landbouwgrond vond in het noordwesten van het plangebied vermoedelijk rond 1932 (dj. 1933) plaats. Van de andere percelen is geen ontginning vóór dj. 1952 aangegeven, maar we kunnen

²⁶ Kadastrale leggers Schijndel, reeks 4, artikel 8268

²⁷ Kadastrale leggers Schijndel, reeks 4, artikel 8268

²⁸ Kadastrale leggers Schijndel, reeks 4, artikel 8268

²⁹ Perceel D 5330 wordt kadastraal als 'weiland' geregistreerd en is van dj. 1960 tot het einde van de analoge kadastrale administratie in handen van de Staat (Kadastrale leggers Schijndel, reeks 4, artikel 9636).

³⁰ Kadastrale leggers Schijndel, reeks 4, artikel 13022

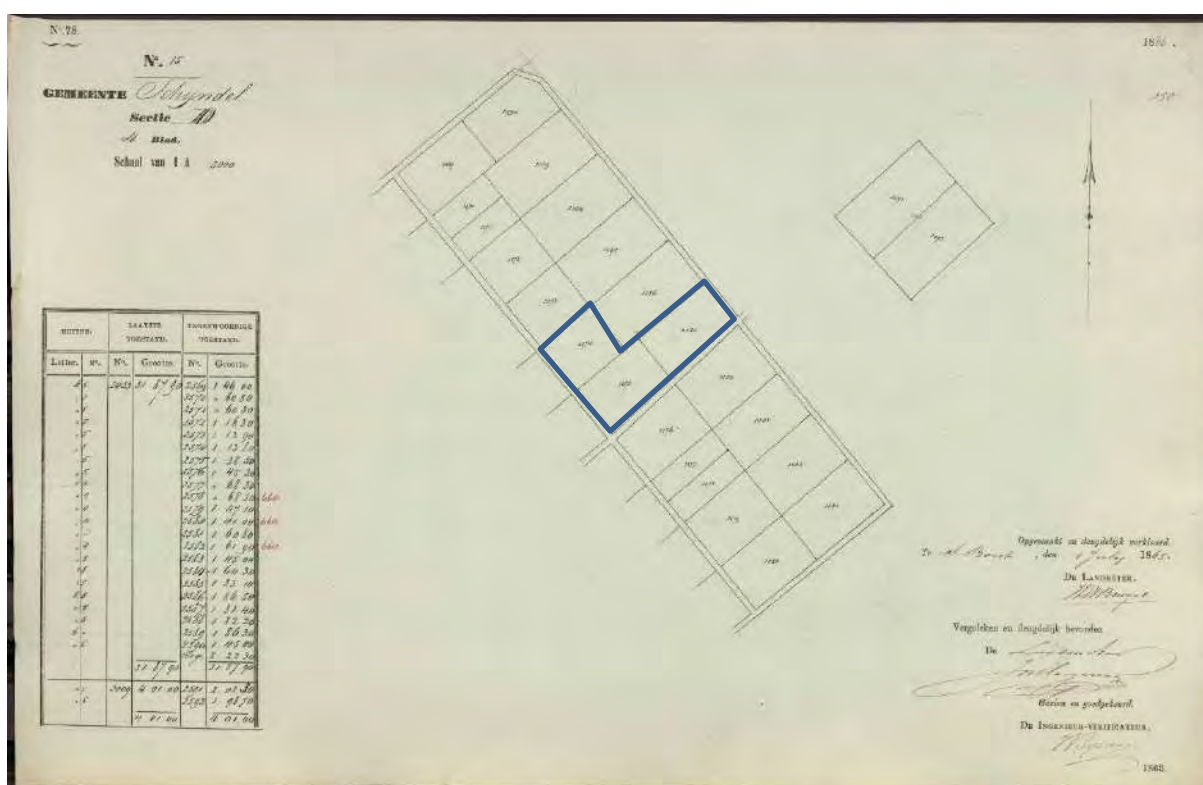
³¹ Kadastrale leggers Schijndel, reeks 5, artikel 15808

³² Kadastrale leggers Schijndel, reeks 5, artikel 14562

er vanuit gaan dat het zwaartepunt van de ontginningen in de periode 1930-1960 lag. In 1941 werden er bijvoorbeeld spoorsloten langs de spoorlijn gegraven in verband met de ontginningen.³³

In dj. 1952 vond (vermoedelijk in verband met aanleg van het MOB-complex) een herverkaveling van het plangebied plaats. Deze herverkaveling stond aan de basis van de huidige verkaveling en het weggetje in het plangebied.

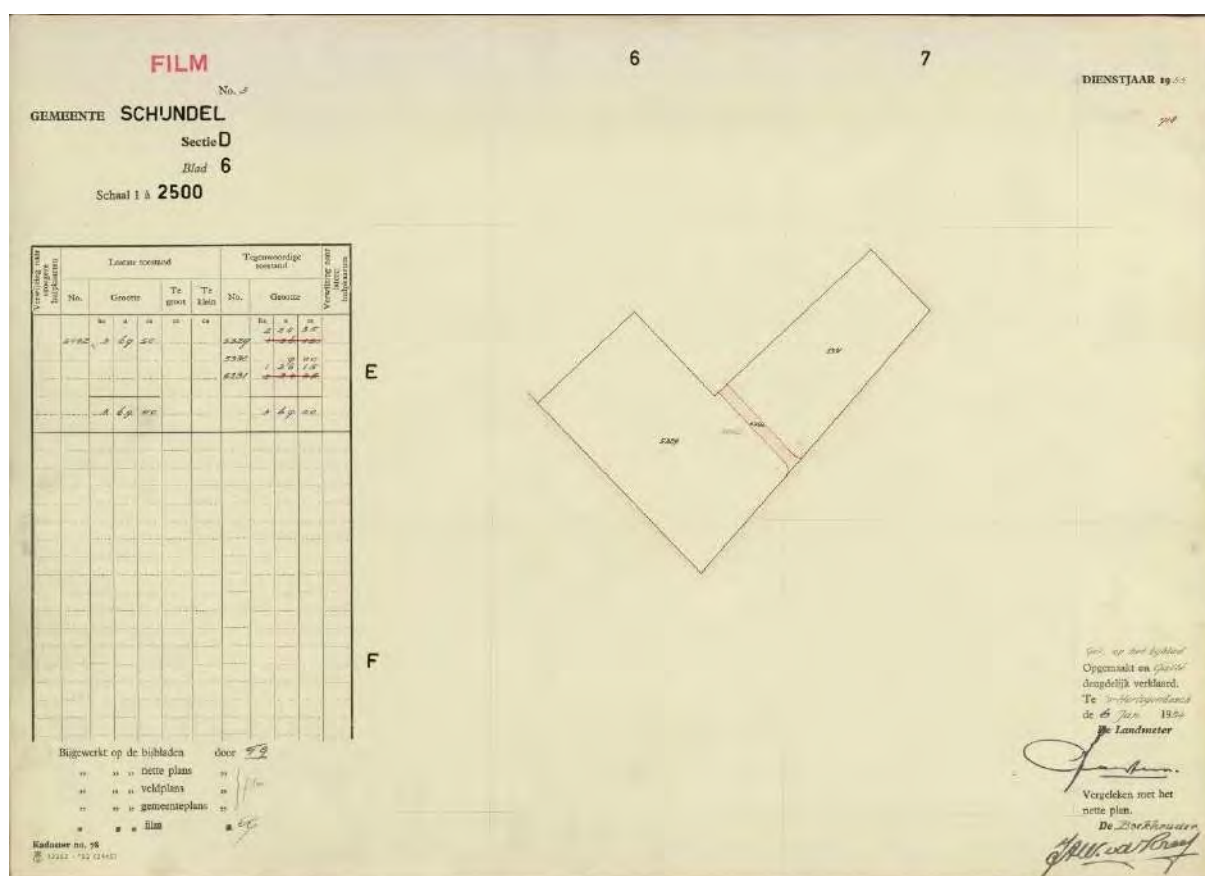
Vanouds stond er weinig bebouwing in de Vlagheide. Vroege huizen in de ontginning zijn Vlagheide 7 (verbouwing in 1953, dus al eerder gebouwd), Vlagheide 3 (gebouwd in 1962) en Vlagheide 6 (gebouwd in 1968-1969). De huizen werden dus pas gebouwd toen ook de bijbehorende grond in agrarisch gebruik werd genomen. Vooroorlogse topografische kaarten laten ook zien dat de eerste huizen hier stonden bij kleine ontginningen aan de oostzijde van de Vlagheide, die in hun structuur geen deel uitmaakten van de ontginning Vlagheide als zodanig.

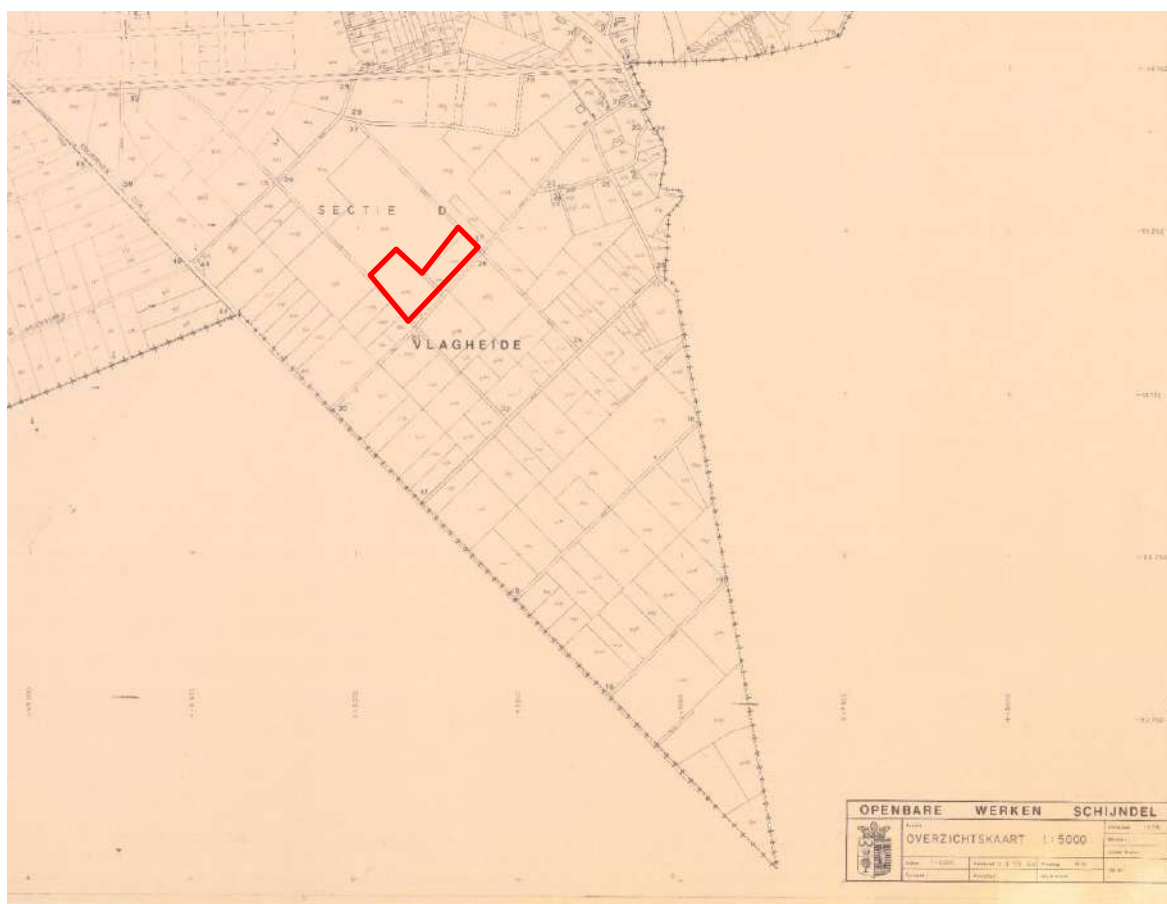
Figuur 11. Kadastrale verkaveling van het blok waarin het plangebied ligt, zoals vastgelegd bij de verkoop door de gemeente Schijndel in 1865 (bron: kadastrale hulpkaartjes Schijndel, sectie D, nr 150). Het plangebied is blauw ingetekend.

Een ruilverkaveling vond hier pas veel later plaats, in het kader van de ruilverkaveling Sint-Oedenrode, die tussen 1971 en 2007 liep. De huidige kadastrale aanduidingen dateren uit 2005.

³³ Brabants Historisch Informatie Centrum, archief 5135 Gemeentebestuur Schijndel, 1930-1960, inventarisnr 1164

Figuur 12. Totstandkoming van de huidige structuur, met de ontsluitingsweg voor het MOB-complex die later ook in eigendom aan Defensie overging. Merk op dat de weg zuidwestelijker ligt dan de oude scheiding tussen de twee percelen (bron: kadastrale hulpkaartjes Schijndel, sectie D, nummer 718).

Figuur 13. Kadastrale situatie van de Vlagheide, 1965 (bron: Brabants Historisch Informatie Centrum). Huizen stonden er, met uitzondering van de oostelijke rand, toen nog vrijwel geen. Het plangebied is rood omlijnd.

2.2.4 Secundaire functies

Het zijweggetje van de Vlagheide in het plangebied werd aangelegd ter ontsluiting van het MOB-complex, waarvoor de Staat der Nederlanden (Defensie) rond 1953 (dj. 1954) aangrenzende gronden had opgekocht. Deze ontwikkeling illustreert de komst van secundaire, niet-agrarische functies in de jonge heideontginningen. Uit de verleende bouwvergunningen weten we, dat er bouwvergunningen werden verleend voor onder meer munitiemagazijnen (1953, 1954) en dienstgebouwen (1955).

Enkele oude gebouwen in het deel van het MOB-complex nabij de Dakotaweg zijn nog aanwezig. Verder oostelijk is alleen iets van de terreinaanleg en de omheining bewaard gebleven. Het MOB-complex werd aangelegd aan de rand van het voormalig vliegveld van de RAF in Schijndel, dat in december 1944 werd aangelegd toen het offensief na Market Garden stokte. Het vliegveld strekte zich uit tussen de spoorlijn in het noorden, de Koeverssedijk in het westen, grofweg het latere MOB-complex in het zuiden en de Eerdsebaan in het noordoosten. Het bestond hoofdzakelijk uit een startbaan van 1.500 meter lengte en 40 meter breedte, waarbij een dik pakket zand op de drassige ondergrond was aangebracht. Daarop werden zogenaamde Pierce Steel Plank gelegd. Op 6 februari werd het vliegveld, alhoewel nog niet klaar, in gebruik genomen in verband met Operatie Veritable. Op

27 april 1945 vonden de laatste verplaatsing plaats, en kwam een einde aan het gebruik als geallieerd vliegveld.³⁴

Figuur 14. Luchtfoto van het Vliegveld Schijndel op 2 februari 1945 (bron: Grimm e.a. 2009). Het plangebied is met een rode contour ingetekend.

Ook bepalend voor het karakter van het plangebied was de ontwikkeling direct ten zuiden ervan, waar nu de bedrijfslocatie is. Anders dan de percelen in het plangebied was hier tot aan het eind van de 20e eeuw in het kadaster sprake van 'heide, woeste grond'. Pas met de koop door ondernemer Martinus Wilhelmus (Tein) den Ouden (1923-2005) en zijn vier zonen veranderde de omschrijving rond 1984 (dj. 1985) in 'opslagterrein, woeste grond'.³⁵ In werkelijkheid was de bedrijfslocatie aan de Vlagheide al wat ouder, want de topografische kaart van 1978 toont al de ontsluitingsweg van de opslagplaats vanuit het

³⁴ Grimm e.a. 2009

³⁵ Kadastrale leggers Schijndel, reeks 5, artikel 16040

zuidoosten en een vijver op het terrein. Vanaf 1988 is ook de wal rond de bedrijfslocatie te zien. Op dat moment wordt ook het MOB-complex zonder 'geheimhouding' afgebeeld.

2.2.5 Belangrijkste ontwikkelingen

Resumerend komen we tot de volgende ontwikkeling van het plangebied en omgeving. In de late middeleeuwen (1200-1500) en nieuwe tijd (1500-1800) veranderde het landschap door het gebruik ten behoeve van het landbouwsysteem hier steeds verder in een open heidegebied. Eigenaar was het dorp Schijndel, later de gemeente Schijndel. De gemeente verkocht vanaf ca 1840 in delen de gronden, en ging daarbij uit van een orthogonale inrichting. De private eigenaren gebruikten de heide maar ten dele, en langzaam schoot er steeds meer spontane opslag op. Een deel werd zelfs actief bebost. In de vroege 20e eeuw verschoof de aandacht naar agrarisch gebruik, en werden de percelen geleidelijk ontgonnen tot landbouwgrond. Met het RAF-vliegveld in de eindfase van de oorlog nam het aantal secundaire functies toe. Later volgden onder meer de aanleg van het MOB-complex ten noorden van het plangebied, een vuilstortplaats in het zuiden van de Vlagheide en meerdere bedrijfslocaties verspreid over de Vlagheide. Daardoor werden grote delen van de Vlagheide sterk veranderd.

Het plangebied rond 1900.

Het plangebied rond 1910.

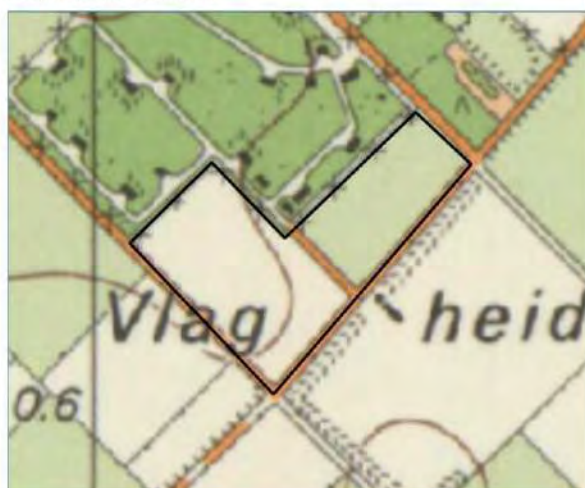
Het plangebied rond 1928.

Het plangebied rond 1956.

Het plangebied rond 1967.

Het plangebied rond 1988.

Figuur 15. Het plangebied op verschillende momenten in de 20e eeuw. Het MOB-complex wordt in 1956 en 1967 om redenen van geheimhouding niet of incorrect weergegeven. In 1967 zijn er fictieve boerenerven getekend.

Figuur 16. De rand van het MOB-complex (links) en het plangebied (rechts) in het noordwesten (foto: RAAP, 8 september 2021).

Figuur 17. Het weggetje door het plangebied dat rond 1954 is aangelegd ter ontsluiting van het MOB-complex. De omheining van het complex is nog deels intact (foto: RAAP, 8 september 2021).

Figuur 18. De Vlagheide, met centraal in beeld de vuilstort en helemaal linksonder, geel gekleurd, het plangebied en daarnaast de huidige bedrijfslocatie (bron: Heemkundekring Schijndel, foto: Karel Tomei).

2.3 Kenmerken en waardering

2.3.1 Kenmerken

Een belangrijk historisch kenmerk is uiteraard dat de percelen nog steeds in agrarisch gebruik zijn, zoals deels al sinds ca 1932, in tegenstelling tot de omliggende percelen met een secundaire functie. Van betekenis is bovendien de hoofdwegenstructuur, die nog uit de midden-19e-eeuwse verkavelingsfase dateert en daarmee veel ouder is dan het agrarische gebruik van de percelen. Van belang daarbij is ook de huidige breedte van de wegen, omdat deze in de hele ontginning goeddeels gelijk is en daarmee aan de eenheid en landelijke achtergrond van de ontginning refereert.

De wegen zijn beplant met relatief jonge en/of iele (zomer)eiken; laanbeplanting komt al voor op de topografische kaart van 1956, maar het lijkt erop dat de bomen (vóór 2010 ³⁶) zijn herplant. Een luchtfoto uit 1989 lijkt grotere laanbomen te tonen.³⁷

De laanbeplanting, de plaats t.o.v. de weg en de gekozen boomsoort zijn van cultuurhistorische betekenis, de bestaande bomen op zichzelf niet (d.w.z.: herplant met dezelfde soort in hetzelfde plantverband is theoretisch toelaatbaar, al wordt daarmee een stap teruggezet in een proces naar een waardevol landschapsbeeld-in-wording met volgroeide bomen). Het weggetje dat naar het MOB-

³⁶ Op beelden van Google Streetview uit 2010 zijn de iele boompjes goed te zien.

³⁷ ROBAS 1989

complex loopt is van enige cultuurhistorische betekenis in relatie tot het MOB-complex, maar duidelijk ondergeschikt aan de hoofdwegenstructuur.

Figuur 19. Zicht over het plangebied, met geheel rechts nog net de wal van de bedrijfslocatie zichtbaar, en centraal in beeld het weggetje naar het MOB-complex (foto: RAAP, 8 september 2021).

2.3.2 Waardering

Omdat sprake is van een rationeel ontworpen heideontginning en juist die eenheid een belangrijk onderdeel van de waarde is, hebben we de Vlagheide eerst als één geheel gewaardeerd, vervolgens uitsluitend het plangebied. Deze waardering is als een detaillering te zien van de indicatieve waardering op de cultuurhistorische waardenkaart.

Criterium	Score ³⁸	Onderbouwing
Gaafheid	3	Het landschap van de Vlagheide is een goed herkenbare jonge heideontginning, die echter door de komst van een aantal secundaire functies niet meer gaaf is. Het gaat daarbij om het bedrijventerrein in het noordwesten tegen de spoorlijn, de houthandel Van Swaay in het noorden, en het voormalige MOB-complex, de locatie van de Den Ouden Groep en het MTCOB-terrein in het midden. In het zuiden ligt een aantal vijvers met tuinaanleg, en aangrenzend de voormalige vuilstortplaats.
Zeldzaamheid	2	Heideontginningen van dit type zijn in Brabant en ook in de directe omgeving van Schijndel niet zeldzaam. Dit soort vroege heideontginningen is iets zeldzamer, waardoor de waarde iets hoger is.
Kenmerkendheid	3	De heideontginning is in zijn structuur en in de aanwezigheid van een diversiteit aan functies redelijk kenmerkend voor andere heideontginningen in de omgeving. Door de aantastingen is hij echter niet meer kenmerkend voor een 'zuivere' heideontginning die alleen maar agrarisch gebruikt wordt.
Ouderdom	3	Er is sprake van een vroege heideontginning, waardoor deze op dit criterium een middenwaarde scoort (niet middeleeuws, maar ook niet recent).
Ensemblewaarde	3	De ensemblewaarde met de aangrenzende heideontginningen is in zijn structuur hoog, maar de huidige landschappelijke toestand lager, daarom een middenwaarde.
Kwetsbaarheid	4	Jonge heideontginningen dicht tegen de bebouwde kom zijn over het algemeen kwetsbaar, omdat er de argumenten om de gebieden niet te bebouwen, meestal gering zijn.

Tabel 5. Waardering van de Vlagheide als geheel.

De Vlagheide in zijn geheel kent op basis hiervan een gemiddelde score van 3, zijnde een middenwaarde. Dit vormt grosso modo het gemiddelde van de deels hoge, deels lage waarden van de cultuurhistorische waardenkaart.³⁹

³⁸ Op een schaal van 1 (laag) tot 5 (hoog).

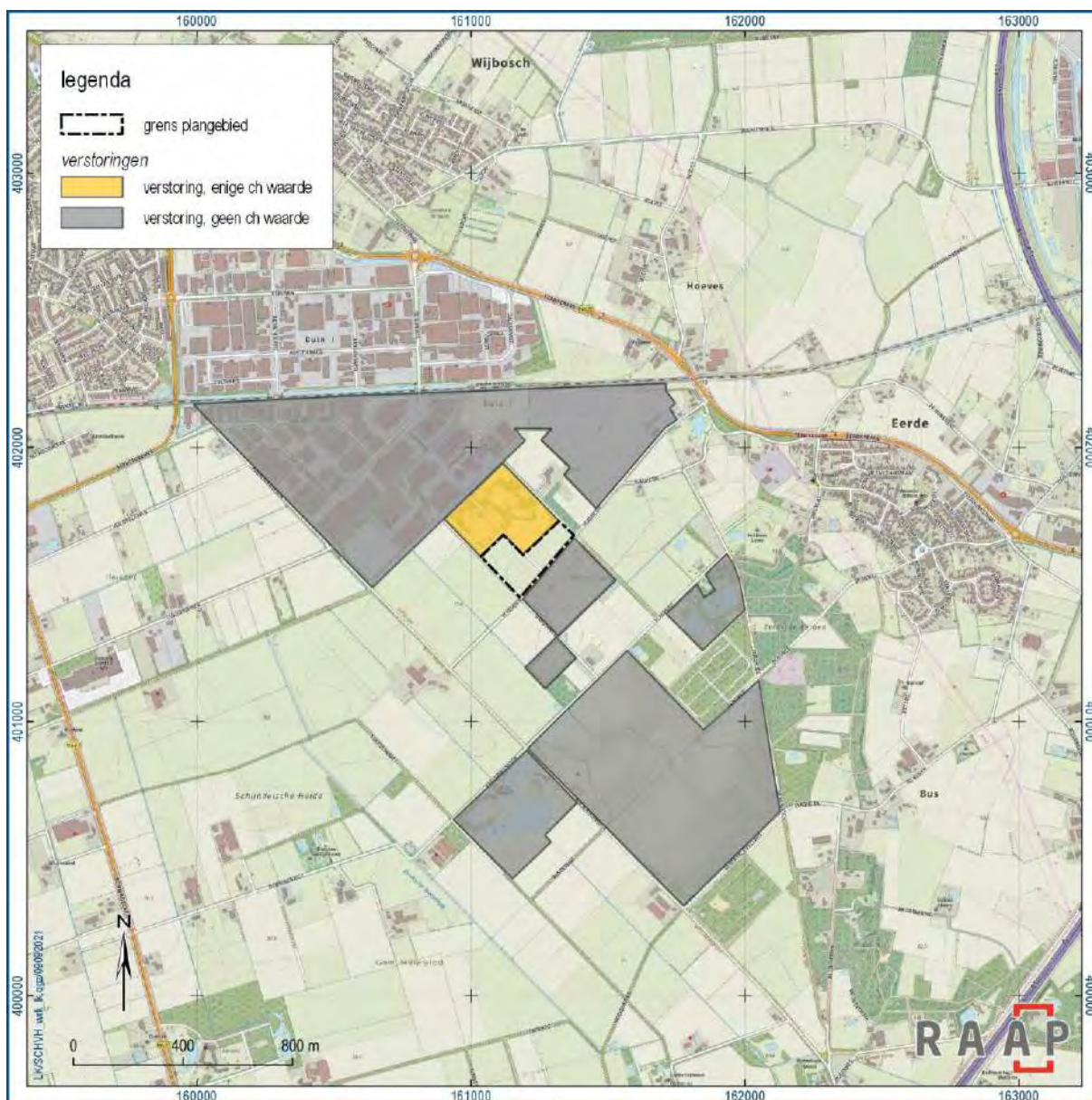
³⁹ Keunen e.a. 2015

Criterium	Score ⁴⁰	Onderbouwing
Gaafheid	3	De percelen zelf en de omringende wegen zijn grotendeels gaaf: met eiken beplante wegen, waarbinnen agrarische grond. Het MOB-complex heeft enige historische (context)waarde voor het plangebied, de aarden wal in het zuiden doet afbreuk aan de historische karakteristiek.
Zeldzaamheid	2	Heideontginningen van dit type zijn in Brabant en ook in de directe omgeving van Schijndel niet zeldzaam. Dit soort vroege heideontginningen is iets zeldzamer, waardoor de waarde iets hoger is.
Kenmerkendheid	3	De heideontginning is in zijn structuur en in de aanwezigheid van een diversiteit aan functies redelijk kenmerkend voor andere heideontginningen in de omgeving. Door de aantastingen is hij echter niet meer kenmerkend voor een 'zuivere' heideontginning die alleen maar agrarisch gebruikt wordt.
Ouderdom	3	Er is sprake van een vroege heideontginning, waardoor deze op dit criterium een middenwaarde scoort (niet middeleeuws, maar ook niet recent).
Ensemblewaarde	2	De historische ensemblewaarde is gereduceerd tot de percelen in het westen en in enige mate het voormalige MOB-complex.
Kwetsbaarheid	4	Vanwege de ligging tegen een bedrijfslocatie en een nog her te bestemmen MOB-complex is de kwetsbaarheid van het perceel hoog.

Tabel 6. Waardering van het plangebied in de context van de Vlagheide.

De gemiddelde score van het plangebied is 2,8, hetgeen een middenwaarde oplevert. Het perceel scoort iets lager dan de gemiddelde score van de Vlagheide als geheel. Op basis van deze waardenstelling is te concluderen dat de hoge waardering op de cultuurhistorische waardenkaart nader genuanceerd en gedifferentieerd dient te worden, ten minste voor het plangebied. Hetzelfde geldt overigens voor de bedrijfslocatie Vlagheide 6c.

⁴⁰ Op een schaal van 1 (laag) tot 5 (hoog).

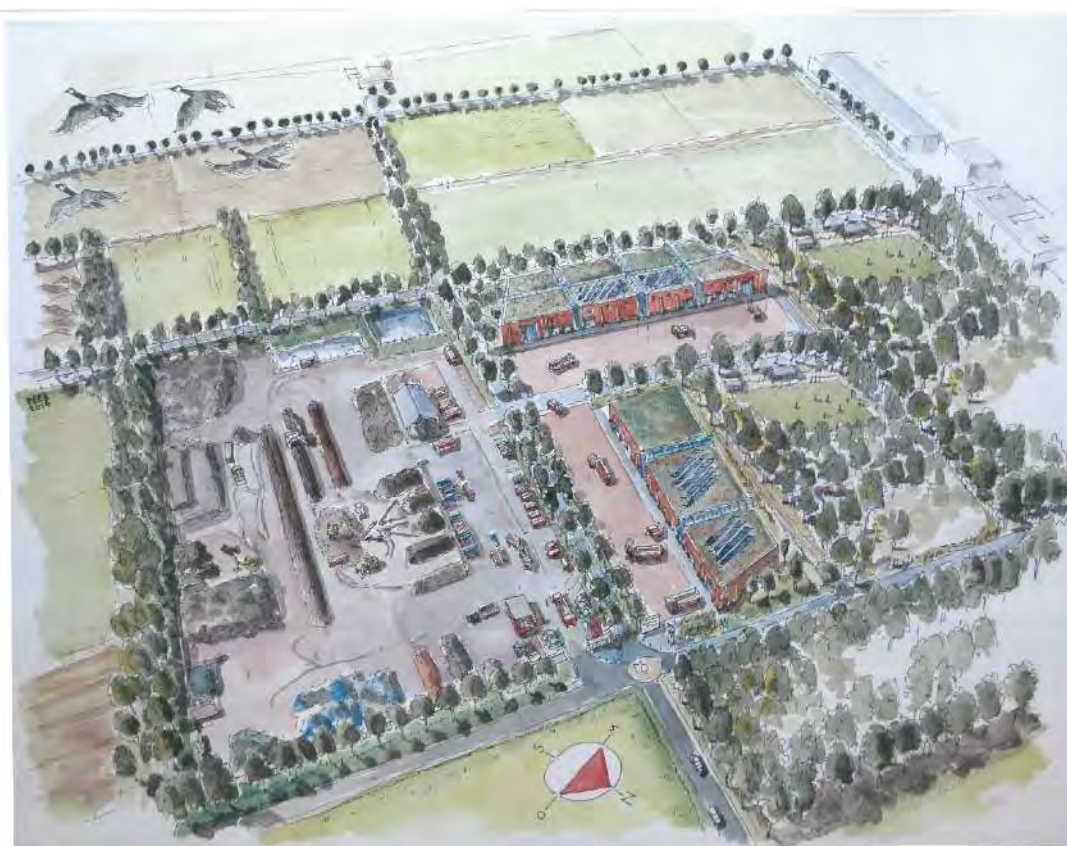

Figuur 20. 20e-eeuwse aanpassingen of 'verstoringen' in het beeld van de agrarische ontginningen van de Vlagheide. Alleen het MOB-complex heeft als militair-historisch terrein nog enige (niet in detail uitgewerkte) cultuurhistorische waarde, de andere zijn recentere 'secundaire functies' als bedrijventerrein, vuilstort of motorcrosscircuit met geen cultuurhistorische waarde.

3 Plannen vs. cultuurhistorische waarden

3.1 Planvorming

De Den Ouden Groep is voornemens percelen nabij de bestaande composteringslocatie te ontwikkelen. Uit een schets van de plannen is op te maken dat het gaat om een combinatie van bebouwing en expeditieruimte ernaast. In de plannen blijven de hoofdwegenstructuur en de laanbeplanting intact, evenals de zijweg die naar het MOB-complex leidde. De velden daarbinnen worden door bebouwing en verharding volledig versteend. De bestaande zijweg wordt doorgetrokken langs de rand van de te ontwikkelen kavel en aangesloten op de Dakotaweg.

Figuur 21. Ontwerptekening van de plannen (bron: opdrachtgever).

3.2 Plannen vs. waarden

Uit de waardenstelling kwam al naar voren dat er sprake is van een middenwaarde. De Vlagheide als geheel en ook het perceel als zodanig kennen duidelijk nog cultuurhistorische waarden: de orthogonale, met laanbeplanting beplante wegen, met daarbinnen de agrarisch gebruikte percelen. Dat historisch principe is echter in grote delen van de Vlagheide door naoorlogse ontwikkelingen aangetast. Vooral tussen de Koeversdijk en de Dakotaweg en ten zuiden van de bedrijfslocatie van Van Swaay zijn nog grotere eenheden die aan dit historische beeld voldoen. Het plangebied echter, veel kleiner van schaal, is door zijn inklemming tussen het voormalig MOB-complex en het bestaande bedrijfsterrein van Den Ouden zodanig geïsoleerd, dat de waarde ervan veel geringer is dan van de

aangrenzende grotere eenheden. De nieuwe plannen hebben wél impact op de kwaliteit van het plangebied als agrarisch cultuurlandschap, maar de cultuurhistorische waarde van deze percelen is relatief gering, zoals hiervoor aangegeven. Vanuit cultuurhistorisch perspectief zijn er derhalve geen zwaarwegende redenen om een negatief oordeel over de plannen te vellen.

4 Adviezen

4.1 Inleiding

In het vorige hoofdstuk werd de conclusie naar voren gebracht dat er geen zwaarwegende argumenten zijn om een negatief oordeel over de plannen te vellen. Juist omdat de plannen echter worden uitgevoerd in een deels nog beleefbaar historisch cultuurlandschap (bredere context), geven we in dit hoofdstuk enkele adviezen over de inrichting van het terrein.

4.2 Adviezen

- In de plannen komt het al naar voren, maar belangrijk om te benadrukken: de hoofdstructuur van het gebied wordt gevormd door een orthogonale hoofdwegenstructuur met laanbomen. Deze structuur dient zoveel als mogelijk intact gehouden te worden, ook bij een eventuele opschaling van de vervoersbewegingen. Voor de beleefbaarheid is het belangrijk dat er in de hoofdwegenstructuur zo min mogelijk obstakels worden aangebracht ('doodlopende wegen') en/of openbare bypasses over percelen worden aangelegd die de wegenstructuur kan vertroebelen.
- Houd bij de invulling van de percelen binnen de hoofdwegenstructuur de huidige berm en liefst daarnaast nog een groene strook achter de berm intact, om daarmee de groenstructuur van de bermen voldoende massa te geven en daarmee de infrastructurele hoofdstructuur van het gebied te benadrukken. Om visuele redenen (openheid) vanuit de waardevolle delen van het cultuurlandschap is een aarden wal, zoals op het aangrenzende terrein, niet gewenst. Datzelfde geldt voor hekwerken rond de percelen, indien de mogelijkheden dat toelaten. Indien een hekwerk toch noodzakelijk zou zijn, dan heeft het de voorkeur om te kiezen voor een hekwerk in een terughoudende kleurstelling met zo 'iel' mogelijke materialen, zodat het zo min mogelijk opvalt. Eventueel kan ook gekozen worden voor begroeiing met bijvoorbeeld klimop, om het groene beeld te versterken.
- De ontwikkeling van de plannen vindt plaats in een verder vooral landelijke context. Om de contrasten te beperken en de zichtbaarheid van de bebouwing te verminderen is het wenselijk om de gevels van de bebouwing in een terughoudende kleurstelling uit te voeren. Daarmee wordt de zichtbaarheid vanuit het nog waardevollere gebied in het westen op de gevel langs de Dakotaweg beperkt. Ter vergelijking: de lange witte wand van een bedrijfspand verder noordwestelijk aan de Dakotaweg is van (zeer) grote afstand beleefbaar.
- Behoud van de zijweg, die naar het voormalig MOB-complex leidt, is vanuit cultuurhistorische redenen niet noodzakelijk. Als deze echter in de plannen ingepast kan worden als ontsluiting voor de nieuwe bedrijfspanden, dan is behoud ook niet problematisch. Maat en schaal in verhouding tot de openbare weg zijn dan wel een aandachtspunt: de weg moet in beeld niet met de hoofdweg gaan concurreren. Zoals overigens al in het plan is opgenomen is een doorlopende laanboombeplanting langs de zijweg niet wenselijk; het is zelfs beter om de ruimte langs de zijweg tussen de rand van het MOB-complex en de Vlagheide onbeplant te laten.

Figuur 22. Ter illustratie ten aanzien van het advies over te kiezen hekwerken: de hekken van het aangrenzende MOB-complex hebben een negatieve impact op de uitstraling van het historisch cultuurlandschap. Het heeft voor het plangebied daarom de voorkeur te werken met óf een verbrede groene berm zonder hekwerk, of een zo iel mogelijk hekwerk met daartegen een klimmende, streekeigen vegetatie (bijvoorbeeld klimop) (foto: RAAP, 8 september 2021).

Literatuur

Grimm, , P., E. van Loo & R. de Winter, 2009. Vliegvelden in oorlogstijd. Nederlandse vliegvelden tijdens bezetting en bevrijding 1940-1945. Boom, Amsterdam.

Keunen, L.J., C.J.B.P. Frank, S. van der Veen & M.E.D. Lemmens, 2015. Tussen Aa-dal en Rooise Heide; herijking van het erfgoedbeleid van de gemeente Schijndel. RAAP-rapport 2970. Weesp.

Overzicht van figuren, tabellen, bijlagen en appendices

Figuren:

Figuur 1. De bestaande composteringslocatie (rechts) en het perceel voor de beoogde uitbreiding (links) (foto: RAAP, 8 september 2021).	5
Figuur 2. Ligging van het plangebied.	6
Figuur 3. Recente luchtfoto van het plangebied (bron: PDOK).	7
Figuur 4. De orthogonale wegenstructuur met laanbeplanting, met daartussen agrarische percelen, vormen de hoofdentiteit van de historische Vlagheide (foto: RAAP, 8 september 2021).	8
Figuur 5. Geomorfologische Kaart van Nederland, met aanduiding van het plangebied (bron: Alterra).	9
Figuur 6. Bodemkaart van Nederland, met aanduiding van het plangebied (bron: Alterra).	10
Figuur 7. Terreinhoogten. We herkennen de hoger liggende wegen (rood, oranje) en daarbinnen de relatief vlakke agrarische percelen in blauw en (iets hoger) groen (bron: AHN3).	11
Figuur 8. De vroegste ontginningen c.q. privatiseringen van de Schijndelse Heide (links en midden) en de Vlagheide (rechts, rechtsboven het woord 'HEIDE'). We herkennen de al geprivatiseerde stroken langs de randen van elk van de velden (bron: Nationaal Archief).	12
Figuur 9. Deze foto geeft een indruk hoe de Vlagheide – struikheide met opslag van dennen – er in de 19e eeuw nog uitzag (bron: Wikimedia Commons).	13
Figuur 10. Verkaveling van de Vlagheide na afronding van de privatisering (bron: BHIC). Het plangebied ligt in het noordelijk deel en beslaat drie voormalige kavels: D 2574 in het noordwesten, D 2575 in het zuiden en D 2585 in het noordoosten.	15
Figuur 11. Kadastrale verkaveling van het blok waarin het plangebied ligt, zoals vastgelegd bij de verkoop door de gemeente Schijndel in 1865 (bron: kadastrale hulpkaartjes Schijndel, sectie D, nr 150). Het plangebied is blauw ingetekend.	20
Figuur 12. Totstandkoming van de huidige structuur, met de ontsluitingsweg voor het MOB-complex die later ook in eigendom aan Defensie overging. Merk op dat de weg zuidwestelijker ligt dan de oude scheiding tussen de twee percelen (bron: kadastrale hulpkaartjes Schijndel, sectie D, nummer 718).	21
Figuur 13. Kadastrale situatie van de Vlagheide, 1965 (bron: Brabants Historisch Informatie Centrum). Huizen stonden er, met uitzondering van de oostelijke rand, toen nog vrijwel geen. Het plangebied is rood omlijnd.	22
Figuur 14. Luchtfoto van het Vliegveld Schijndel op 2 februari 1945 (bron: Grimm e.a. 2009). Het plangebied is met een rode contour ingetekend.	23
Figuur 15. Het plangebied op verschillende momenten in de 20e eeuw. Het MOB-complex wordt in 1956 en 1967 om redenen van geheimhouding niet of incorrect weergegeven. In 1967 zijn er fictieve boerenerven getekend.	25
Figuur 16. De rand van het MOB-complex (links) en het plangebied (rechts) in het noordwesten (foto: RAAP, 8 september 2021).	26
Figuur 17. Het weggetje door het plangebied dat rond 1954 is aangelegd ter ontsluiting van het MOB-complex. De omheining van het complex is nog deels intact (foto: RAAP, 8 september 2021).	26

Figuur 18. De Vlagheide, met centraal in beeld de vuilstort en helemaal linksonder, geel gekleurd, het plangebied en daarnaast de huidige bedrijfslocatie (bron: Heemkundekring Schijndel, foto: Karel Tomei).	27
Figuur 19. Zicht over het plangebied, met geheel rechts nog net de wal van de bedrijfslocatie zichtbaar, en centraal in beeld het weggetje naar het MOB-complex (foto: RAAP, 8 september 2021).	28
Figuur 20. 20e-eeuwse aanpassingen of 'verstoringen' in het beeld van de agrarische ontginningen van de Vlagheide. Alleen het MOB-complex heeft als militair-historisch terrein nog enige (niet in detail uitgewerkte) cultuurhistorische waarde, de andere zijn recentere 'secundaire functies' als bedrijventerrein, vuilstort of motorcrosscircuit met geen cultuurhistorische waarde.	31
Figuur 21. Ontwerptekening van de plannen (bron: opdrachtgever).	32
Figuur 22. Ter illustratie ten aanzien van het advies over te kiezen hekwerken: de hekken van het aangrenzende MOB-complex hebben een negatieve impact op de uitstraling van het historisch cultuurlandschap. Het heeft voor het plangebied daarom de voorkeur te werken met óf een verbrede groene berm zonder hekwerk, of een zo iel mogelijk hekwerk met daartegen een klimmende, streekeigen vegetatie (bijvoorbeeld klimop) (foto: RAAP, 8 september 2021).	35

Tabellen:

Tabel 1. Eigendoms- en ontwikkelingsgeschiedenis van perceel D 2574 tot de herverkaveling in dj. 1952.	16
Tabel 2. Eigendoms- en ontwikkelingsgeschiedenis van perceel D 2575 tot de herverkaveling in dj. 1952.	17
Tabel 3. Eigendoms- en ontwikkelingsgeschiedenis van perceel D 2585 tot de herverkaveling in dj. 1952.	18
Tabel 4. Eigendoms- en ontwikkelingsgeschiedenis van het perceel D 5042, later D 5329 en D 5331, sinds de herverkaveling in dj. 1952.	19
Tabel 5. Waardering van de Vlagheide als geheel.	29
Tabel 6. Waardering van het plangebied in de context van de Vlagheide.	30

Bijlagen:

Bijlage 1. Tijdschaal

Appendices

n.v.t.

Bijlage 1. Tijdschaal

Archeologische perioden					
Tijdperk				Datering	
Recente tijd					
Nieuwe tijd			C	1945	
			B	1850	
			A	1650	
Middeleeuwen			Laat B	1500	
			Laat A	1250	
	Vroeg	D: Ottoonse tijd	1050		
		C: Karolingische tijd	900		
		B: Merovingische tijd	725		
		A: Volksverhuizingstijd	525		
	Romeinse tijd			Laat	450
Midden				270	
Vroeg				70 na Chr.	
Prehistorie	IJzertijd			Laat	15 voor Chr.
				Midden	250
				Vroeg	500
	Bronstijd			Laat	800
				Midden	1100
				Vroeg	1800
	Neolithicum (Nieuwe Steentijd)			Laat	2000
				Midden	2850
				Vroeg	4200
	Mesolithicum (Midden Steentijd)			Laat	4900/5300
				Midden	6450
				Vroeg	8640
	Paleolithicum (Oude Steentijd)			Laat	9700
				Jong B	12.500
				Jong A	16.000
				Midden	35.000
				Oud	250.000

tabel1

standaard

Archeologisch

RAAP 2014

tabell1_standaard_Archeologisch_RAAP_2014